

Hoe te antwoorden op kwaad? Ik ga te rade bij Jezus. Maar worstelen blijft het.

door ds. Jannie Nijwening n.a.v. een essay in het Nederlands Dagblad van 9 februari door ds. Klaas Vos, "Ik verlang naar vrede, en juist daarom ben ik geen pacifist"

Met grote interesse heb ik meerdere malen het artikel gelezen van ds. Klaas Vos in het Nederlands Dagblad van 9 februari 2023.

Het eerste wat me te binnen schiet is een citaat van Bertold Brecht, de laatste regels uit: 'Aan wie na ons komen'.

"Wij weten toch:

ook de haat tegen laagheid

verwringt het gezicht.

Ook de toorn tegen onrecht

maakt de stem schor. Ach, wij

die het terrein wilden effenen voor vriendelijkheid

konden zelf niet vriendelijk zijn.

Jullie echter, als het zover zal zijn

dat de mens voor de mens een helper is

gedenk ons

welwillend."

Toorn om het onrecht: dat lees ik in het artikel. Het onrecht waaronder de Oekraïners lijden sinds de brute inval door het leger van Poetin. Ik ken geen enkele Nederlander die zich niet betrokken voelt bij het lijden van het Oekraïense volk. Woede, verbijstering, verdriet, machteloosheid: al die gevoelens tref ik aan bij de mensen met wie ik praat en in mezelf. Maar als ik het artikel lees, lijkt de opwinding en de woede van ds. Vos zich vooral te richten op de mensen die oproepen tot het bewandelen van een andere weg in plaats van of naast de weg van tegengeweld: de weg van onderhandelen. De weg van geweldloze weerbaarheid.

"Luie-leunstoel denken", "pervers", "harteloze naïviteit", "voor wie zo'n voorstel niets kost".

"*Vanwege een diep verlangen naar vrede en harmonie ben ik juist principieel geen pacifist*", schrijft ds. Vos. Ik heb ook een diep verlangen naar vrede en harmonie en juist daarom worstel ik. Daarom aarzel ik om mezelf pacifist te noemen, daarom ben ik verlegen omdat ik denk dat ik mezelf alleen pacifist mag noemen als ik zelf ooit voor de keuze ben komen te staan tussen geweld en geweldloze weerbaarheid.

Wanneer ik de 'test' met goed gevolg heb afgelegd. En ja: wat ik het moeilijkst vind: ik kan het niet van anderen vragen, niet van de Oekraïners (of welk onder de voet gelopen volk dan ook!), om pacifist te zijn terwijl ik zelf geen gevaar loop.

Maar ds. Vos: wat kost het u om zo dapper voor tegengeweld te pleiten?

Onder alle discussies over geweld en geweldloosheid ligt de overtuiging dat je zelf bij 'de goeden' hoort. Ds. Vos hoort bij de goeden, omdat hij de Oekraïners militair wil ondersteunen. En wij, kerk en vrede mensen, ik: ik loop ook het gevaar dat ik denk dat ik bij de goeden hoor omdat ik wil pleiten voor een andere weg.

Wat ik bij ds. Vos mis, is ook maar enig respect voor mensen, die gewetensvol tot een andere keuze komen dan hij.

Wat ik bij ds. Vos mis, is het besef dat goed en kwaad niet zo makkelijk te scheiden zijn. Natuurlijk, hij weet zich een zondaar: “Van nature’ pleeg ook ik het (verkeerde) verzet, ben ik een hardnekkige Wagner en moet veroverd worden.”

Maar vervolgens gaat het over de gewelddadige geschiedenis, waarin vaststaat dat de Heer zal overwinnen, dat moeten/mogen we geloven, maar ondertussen moet er hevig gevochten worden. Ds. Vos eindigt met deze woorden:

“De Heer heeft heel wat recht te zetten en moet zich in de strijd werpen om de boel te keren, want steeds weer zijn er beesten uit de afgrond, zoekende wie ze kunnen verslinden. Eens heette die Amalek, en later slavenmakers, Hitler, Pol Pot en nu heten ze Wagner en Poetin. De Heer heeft zich in de strijd geworpen in een grot in Bethlehem in een weg naar en aan het kruis, in een neerdaling ter helle. En ja, er is opstanding en daarom mogen we het harnas aantrekken en moet soms een strijd geleverd worden, op mijn eigen vierkante meter maar zeker ook daar waar Beëlzebul zich breed maakt, Goliath zich verheft in ijzingwekkende wreedheid. Dan past geen vrede maar het zwaard voor hen die het zwaard opnemen.”

Zijn theologie is niet de mijne.

“De Heer heeft zich in de strijd geworpen in een grot in Bethlehem in een weg naar en aan het kruis.” Ik hoor ds. Vos niet over Jezus, die van ons vraagt om ook ons kruis op ons te nemen. (En nee, dat zeg ik niet tegen onder de voet gelopen mensen, dat ze dat moeten doen: dat hoor ik Jezus tegen mij zeggen.) Ik geloof dat Jezus mij de weg wijst van geweldloze weerbaarheid. Hij vraagt om navolgers, niet om mensen die in hem geloven. Om mensen die zijn weg willen gaan, met vallen en opstaan en niet hem de hemel in prijzen.

En ja: “er is opstanding”. God heeft “JA” gezegd op dit leven vol liefde, volledig mislukt in mensenogen.

Ik hoor ds. Vos ook niet over Paulus, die ons aanmoedigt het kwade te overwinnen door het goede. Over de wijsheid van God, die dwaasheid is in de ogen der wereld. Voor mij betekent opstanding niet: het zwaard opnemen maar met de wapenrusting Gods aan leven.

De grote vraag, de hele mensengeschiedenis door is de vraag hoe te antwoorden op het kwaad, op “ijzingwekkende wreedheid”. Ik wil blijven worstelen met die vraag en ik ga te rade bij Jezus. Maar worstelen blijft het.

ds. Jannie Nijwening